

TÜRKİYE
İNSAN HAKLARI
VE EŞİTLİK KURUMU

MARDİN E TİPİ KAPALI CEZA İNFAZ KURUMU ZİYARETİ RAPORU

Rapor No:
2022/19

Türkiye İnsan Hakları ve Eşitlik Kurulu'nun 17.05.2022 tarihli ve 2022/303 sayılı kararında oy birliği ile kabul edilmiştir.

KISALTMALAR	2
1. GİRİŞ	3
1.1. Ziyaret Yöntemi.....	4
2. GENEL BİLGİLER.....	4
2.1. Kurum Hakkında Genel Bilgiler.....	4
2.2. Özgürlüğünden Mahrum Bırakılan Kişiler Hakkında Genel Bilgiler	5
2.3. Personel Hakkında Genel Bilgiler	6
3. TESPİT, GÖZLEM VE GÖRÜŞMELER.....	7
3.1. COVID-19 Salgınına Yönelik Tedbirler	7
3.2. Yönetim ve Personelin Tutumu	8
3.3. Fiziksel Koşullar.....	9
3.4. Beslenme	11
3.5. Sağlık	11
3.6. Psiko-Sosyal Servis Hizmetleri	13
3.7. Eğitsel, Sosyal, Kültürel, Mesleki ve Sportif Faaliyetler	14
3.8. Şikâyet Prosedürleri.....	14
3.9. Dış Dünya ile Etkileşim.....	15
4. TAVSİYELER	16
4.1. Kurum İdaresine Tavsiyeler	16
4.2. Jandarma Genel Komutanlığına Tavsiyeler.....	18

KISALTMALAR

AÖF	:Açık Öğretim Fakültesi
ARDEF	:Araştırma ve Değerlendirme Formu
BİSİS	:Bireyselleştirilmiş İyileştirme Sistemi
BM	:Birleşmiş Milletler
CAT	:Birleşmiş Milletler İşkence ve Diğer Zalimane, Gayri İnsani veya Küçültücü Muamele veya Cezaya Karşı Sözleşme
CPT	:Avrupa İşkenceyi Önleme Komitesi
COVID-19	:Yeni Korona Virüs Hastalığı
OPCAT	:İşkenceye ve Diğer Zalimane, Gayriinsani veya Küçültücü Muamele veya Cezaya Karşı Birleşmiş Milletler Sözleşmesi'ne Ek İhtiyari Protokol
PCR	:Polymerase Chain Reaction (Polimeraz Zincir Reaksiyonu)
SGK	:Sosyal Güvenlik Kurumu
TİHEK	:Türkiye İnsan Hakları ve Eşitlik Kurumu
UÖM	:Ulusal Önleme Mekanizması

1. GİRİŞ

1. Türkiye İnsan Hakları ve Eşitlik Kurumu (TİHEK), 6701 sayılı Kanunla insan onurunu temel olarak insan haklarının korunması ve geliştirilmesi, kişilerin eşit muamele görme hakkının güvence altına alınması, hukuken tanınmış hak ve hürriyetlerden yararlanmada ayrımcılığın önlenmesi ile bu ilkeler doğrultusunda faaliyet göstermek, işkence ve kötü muameleyle etkin mücadele etmek üzere kurulmuştur.
2. Türkiye, 14 Eylül 2005 tarihinde İşkenceye ve Diğer Zalimane, Gayriinsani veya Küçültücü Muamele veya Cezaya Karşı Birleşmiş Milletler Sözleşmesine Ek İhtiyari Protokol (OPCAT)'ü imzalamıştır. 2011 yılında onaylanarak yürürlüğe giren ve Türkiye açısından da bağlayıcılık kazanan OPCAT; taraf devletlerin, protokol kapsamında yetkilendirilmiş ulusal ve uluslararası mekanizmalar tarafından işkence ve diğer zalimane, insanlık dışı ya da aşağılayıcı muamele ya da cezayı önlemek için kişilerin özgürlüğünden mahrum bırakıldığı yerlere düzenli ziyaret yapılmasına izin verdiği bir sistem kurmaktadır.
3. OPCAT'in 3'üncü maddesinde, taraf ülkelerde işkence ve kötü muamele ile mücadele amacıyla her türlü alıkonulma mekânlarını ziyaret etmeye yetkili bir ulusal önleme mekanizması (UÖM) kurulması düzenlemiştir. Nitekim 6701 sayılı Kanun'un 9'uncu maddesinin (j) bendi uyarınca TİHEK, özgürlüğünden mahrum bırakılan ya da koruma altına alınan kişilerin buldukları yerlere haberli veya habersiz düzenli ziyaretler gerçekleştirmek üzere UÖM olarak belirlenmiştir.
4. Kapalı ceza infaz kurumları, 5275 sayılı Ceza ve Güvenlik Tedbirlerinin İnfazı Hakkında Kanun'da "*iç ve dış güvenlik görevlileri bulunan, firara karşı teknik, mekanik, elektronik veya fizikî engellerle donatılmış, oda ve koridor kapıları kapalı tutulan, ancak mevzuatın belirttiği hâllerde aynı oda dışındaki hükümlüler arasında ve dış çevre ile temasın olanaklı bulunduğu, yeterli düzeyde güvenlik sağlanmış ve hükümlünün gereksinimine göre bireysel, grup hâlinde veya toplu olarak iyileştirme yöntemlerinin uygulanabileceği tesisler*" şeklinde tanımlanmıştır. Söz konusu tesisler, kişilerin özgürlüklerinden mahrum bırakıldıkları alanlardan olduğundan 6701 sayılı Kanun'un 9/1-j hükmü uyarınca TİHEK, ceza infaz kurumlarına haberli veya habersiz ziyaret gerçekleştirme yetkisine sahiptir.
5. Yukarıdaki açıklamalar doğrultusunda, TİHEK Kurulu kararı¹ ve 08.10.2021 tarih ve 4571 sayılı Başkanlık görev emri üzerine, 14.10.2021 tarihinde Mardin E Tipi Kapalı Ceza İnfaz Kurumuna habersiz bir ziyaret düzenlenmiştir.
6. Ziyaret heyetinde; ... yer almıştır.

¹ TİHEK Kurulunun 09/02/2021 tarih ve 147 nolu toplantısında alınan 2021/16 sayılı kararı.

7. TİHEK tarafından ziyaret sonrasında düzenlenen bu rapor, Mardin E Tipi Kapalı Ceza İnfaz Kurumu'na gerçekleştirilen ziyaret neticesinde edinilen tespit, gözlem ve şikâyetlerin ulusal ve uluslararası normlar bağlamında değerlendirilmesini ihtiva etmektedir.

1.1. Ziyaret Yöntemi

8. Ziyaret, Kurum Müdürü ile yapılan ön görüşmeyle başlamıştır. Görüşmede TİHEK'in görev ve yetkileri, UÖM, ziyaretin amacı, ziyaretin türü ve ziyarette kullanılacak olan yöntem hakkında bilgiler verilmiştir. İdareden, Kurumda bulunan tutuklu, hükümlü ve hüküm özlü kişilerin koşullara göre sınıflandırma listeleri, Kurumun günlük işleyişi ve Kurum personeli hakkında genel bilgiler alınmış, Kurumdan talep edilen bilgi ve belgelerin listesi İdareye verilmiştir. Heyet tarafından, sırasıyla mahpusların kabul işlemlerinin yapıldığı kabul odası, çamaşırhane, revir, hasta kayıtlarının ve ilaçların tutulduğu sağlık odası, kapalı görüşme mahalli, avukat görüşme odaları, kantin, müşahede odaları, kurs alanları, sinema salonu, açık spor tesisi incelenmiştir. Akabinde ziyaret heyeti ikiye ayrılmış ve farklı suç gruplarının barındırıldığı koşullar incelenerek toplu görüşmeler yapılmıştır. Mahpuslarla² görüşmeler, koğuş havalandırma alanlarında toplu olarak gerçekleştirilmiş, COVID-19 önlemleri ve cezaevi izleme ziyaretlerindeki “zarar vermeme ilkesi” dikkate alınmıştır. Kurum görevlileri olmaksızın yapılan görüşmelerde öncelikle TİHEK hakkında genel bilgi, ziyaretin amacı ve kapsamı mahpuslara aktarılmış; gezilecek koşulların rastgele seçildiği ve ziyaret sonucunda gizliliğe riayet edilerek rapor tanzim edileceği bilgisi verilmiştir. Sonrasında, doktor ve psikolog ile özel olarak görüşmeler gerçekleştirilmiş ve İdare ile geri bildirim toplantısı yapılmıştır. Ziyaret sonrasında hazırlanacak raporun Kurum İdaresi ve diğer ilgili makamlar ile paylaşılarak tavsiyelerin Kurumumuz tarafından takip edileceği ve takip ziyareti de yapılabileceği bilgisi verilmiş; ilgili bilgi ve belgeler alınarak ziyaret sonlandırılmıştır.

2. GENEL BİLGİLER

2.1. Kurum Hakkında Genel Bilgiler

9. Mardin E Tipi Kapalı Ceza İnfaz Kurumu, Mardin ili, Kotek Mahallesi, Nusaybin Caddesinde yer almakta olup 16.596,66 m² alana sahiptir.

² Hukuki bir tabir olmamakla birlikte, raporda yer alan “mahpus” kelimesi, ceza infaz kurumlarında özgürlüğünden mahrum bırakılan tutuklu, hükümlü ve hüküm özlü kelimelerinin her üçünü de barındıran çatı bir kavram olarak kullanılmıştır.

10. Kurumda, 56 koğuş ve toplam 819 adet yatak mevcuttur. Her koğuş; bir adet ortak yaşam alanı (mutfak ve oturma alanı), tuvalet ve banyo kısmı, yatakhane bölümü ve bahçe/havalandırma bölümü olmak üzere dört bölümden oluşmaktadır. Koğuşların kapasiteleri büyüklüklerine göre 3 ile 24 kişi arasında değişkenlik göstermektedir.
11. Kurumun ısınması merkezi sistem (Fuel Oil yakıt) ile sağlanmaktadır.
12. Kurumda, 20 müşahede odası, 2 hücre, 2 aile görüş odası, 18 erkek ve 4 kadın kapalı görüş odası, 4 avukat görüş bölümü, 1 adet açık spor sahası, kütüphane, konferans salonu ve 1 derslik bulunmaktadır. Kurumda özel olarak tasarlanmış yumuşak oda/süngerli oda³ bulunmamaktadır.
13. Eşya giriş-çıkışlarının kontrolü ve ilgili mevzuat gereği ceza infaz kurumlarından içeri yasak olan eşyaların girişlerinin engellenmesi için bina girişinde duyarlı kapı ve X-Ray cihazı bulunmaktadır. Kuruma gelen ziyaretçiler duyarlı kapıdan geçirildikten sonra elle de üst aramaları yapılmaktadır.
14. Kurumda 136 adet güvenlik kamerası bulunmakta, kameralar mahrem alanlar dışında; Kurumun ana girişini, koridorlarını ve diğer alanlarını görebilmekte ve kamera açılarında herhangi bir kör nokta bulunmamaktadır.

2.2. Özgürlüğünden Mahrum Bırakılan Kişiler Hakkında Genel Bilgiler

15. 576 kişi kapasiteli olarak belirlenen Kurumda, ziyaret tarihi itibarıyla 476 hükümlü, 299 hüküm özlü ve tutuklu olmak üzere toplam 775 mahpus barındırılmaktadır. Kurumdaki mahpusların 27'si kadın ve 71'i yabancıdır. Çocuk ve engelli (fiziksel, ruhsal ve zihinsel) mahpus bulunmamaktadır. İlaveten anne yanında kalan çocuk sayısı 1'dir.
16. İş Yurdu Müdürlüğü bünyesinde 11 mahpus çalışmaktadır. COVID-19 salgınında kapalı tutulan gümüş atölyesinin salgının seyrine göre ilerleyen dönemlerde, aktif hale getirilmesi ve mahpusların bu bölümde de çalıştırılması İdarece planlanmaktadır. İş Yurdunda çalışma talebi olan mahpuslardan öncelikle talep dilekçesi alınmakta, sonrasında ise doktor muayenesi ve SGK giriş işlemleri tamamlanarak iş başı yapmaları sağlanmaktadır.
17. Kurumda COVID-19 hastalığı nedeniyle izolasyonda kalması gerekenlerin haricinde tek kişilik odada kalan hükümlü ve tutuklu bulunmamaktadır.
18. İdare, mahpusların maddi (ekonomik) ihtiyaçlarının Kurum imkânları dâhilinde tedarik edilmeye çalışıldığını, ayrıca Manevi Rehberlik Birimi aracılığıyla da Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığına bağlı kuruluşlardan ayni ve nakdi yardımlar alınabildiğini belirtmiştir.

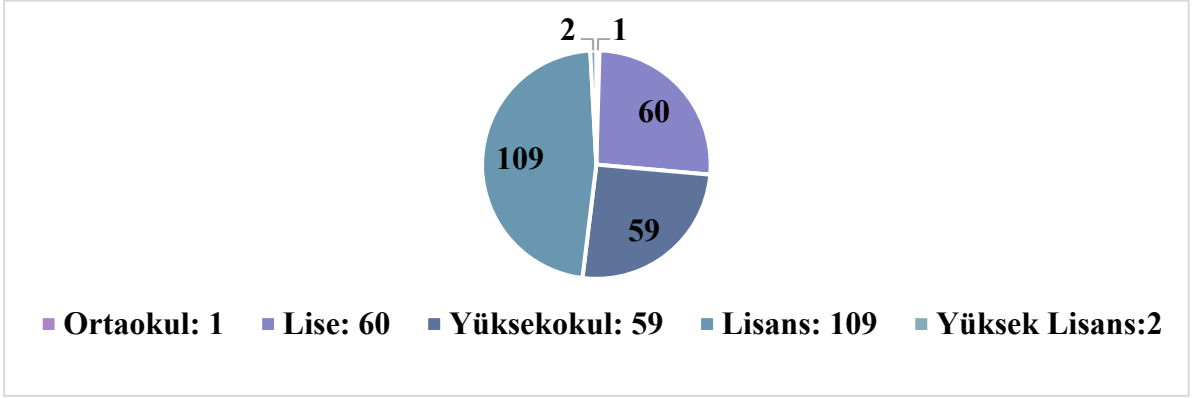
³ Mahpusların, personele veya bir farklı kişiye bedensel zarar vermesini önlemek, intihara meyilli olanların güvenliklerini sağlamak gibi amaçlarla kısa süreli kullanılan ve tehlike oluşturan durumlara karşı özel olarak hazırlanmış oda. (TİHEK Batman M Tipi Kapalı Ceza İnfaz Kurumu Raporu 98.Ş)

2.3. Personel Hakkında Genel Bilgiler

19. Kurum personeline ilişkin bilgiler aşağıdaki tabloda yer almaktadır.

UNVANI	MEVCUT KADRO
Kurum Müdürü	1
Kurum İkinci Müdürü	1
Sayman	1
Öğretmen	1
Psikolog	3
Bilgisayar İşletmeni	4
Diş Tabibi	1
İdare Memuru	3
Teknisyen	1
Sağlık Memuru	4
İnfaz Koruma Baş memuru	8
İnfaz Koruma Memuru	183
Şoför	4
Hizmetli	1
Aşçı	2
Kaloriferci	1
Ambar Memuru	1
TOPLAM	220

20. Kurum personelinin eğitim durumları aşağıdaki grafikte belirtilmiştir. **Grafik toplam:231**

21. İdare, Kurumdaki personelin; Kişisel Gelişim Semineri, Hükümlü ve Tutukluların Personel Tarafından Erken Dönemde Tanınması, Psiko-Sosyal Yardım ve Sağlık Servisi ve Bireyselleştirilmiş İyileştirme Sistemi (BİSİS) Eğitimlerinin mevcut olduğunu; “İnsan Hakları ile İşkence ve Kötü Muamele Yasağına” ilişkin eğitimlerinin ise Ceza ve Tevkifevleri Genel Müdürlüğü bünyesinde verilen Aday Memurluk Eğitimi içerisinde alındığını ifade etmiştir.
22. Personelin, Kurumun işleyiş ve ihtiyaçlarını karşılamak üzere vardiyalı sistem ile görevlerini 7/24 ifa ettikleri görülmüştür.

3. TESPİT, GÖZLEM VE GÖRÜŞMELER

3.1. COVID-19 Salgınına Yönelik Tedbirler

23. COVID-19 salgını nedeniyle İl Sağlık Müdürlüğü ile irtibata geçilerek Kuruma afiş ve broşür temini yapıldığı, bunların tüm koğuşlara dağıtıldığı ve Kurumda herkesin görebileceği alanlara asıldığı gözlenmiştir.
24. Ziyaret tarihinde, virüsün mahpuslara bulaş riskini önlemek amacıyla Kurumdaki personelin; 7 gün evde izolasyon-7 gün kurumda yatılı çalışma-7 gün izin şeklinde çalışmakta olduğu, Kuruma yatılı şekilde göreve gelecek personele, göreve gelmeden 48 saat önce PCR testi yapılarak test sonuçlarının negatif çıkması halinde iş başı yaptırıldıkları görülmüştür.
25. İdare, 5275 sayılı Kanun’un Geçici 9/5. maddesi uyarınca COVID-19 salgını sebebiyle Kurumdaki 186 mahpusun izne gönderildiğini ve Kurum kapasitesinin aşılması durumunda Adalet Bakanlığına nakil taleplerinin iletildiğini belirtmiştir.
26. Mahpuslardan belirti gösterenlere doktor muayenesi yapıldıktan sonra uygun görülmesi halinde PCR testlerinin yaptırıldığı ve test sonucu pozitif çıkanların ayrı bir koğuşta 14 gün karantinaya alınarak süre sonunda tekrar teste tabi tutuldukları, ayrıca pozitif vaka çıkan koğuşun da temaslı kabul edilerek koğuştaki diğer mahpusların belirti takiplerinin doktor ve sağlık memurları

tarafından yapıldığı, ileri teşhis ve tedavi gerektiren bir durum söz konusu olduğunda doktor veya filyasyon ekibi tarafından mahpusların hastane sevklerinin sağlandığı gözlenmiştir.

27. Ayrıca Kurumda test sonucu pozitif çıkan mahpuslar ile test sonucu negatif çıkan mahpusların ayrı koşullarda barındırılmasına dikkat edilmektedir. Yine risk grubunda olan 65 yaş üstü mahpuslara da istekleri doğrultusunda Zatürre ve COVID-19 aşılı yapılmaktadır.
28. İdare tarafından, bulaşın önlenmesi amacıyla Kuruma ateş ölçer, dezenfeksiyon malzemeleri, eldiven ve maske temini yapıldığı tespit edilmiştir.
29. Koğuş dışına çıkan mahpuslara maske, eldiven ve galoş verildiği, dönüşte ise kullanılan bu malzemelerin koğuş kapısı önündeki çöplere atılması sağlanarak mahpusların tekrar koğuşlara alındığı görülmüştür.

3.2. Yönetim ve Personelin Tutumu

30. Mahpuslarla gerçekleştirilen görüşmelerde, talepleri olduğunda Kurum İdaresi ile iletişim kurabildikleri ifade edilmiştir.
31. Kuruma kabulde, Ceza İnfaz Kurumlarının Yönetimi ile Ceza ve Güvenlik Tedbirlerinin İnfazı Hakkında Yönetmelik'in 34'üncü maddesine uygun şekilde; mahpuslara arama elbisesi giydirilerek, önce bedenün üst kısmındaki giysiler çıkarttırılıp giydirildikten sonra aynı süreç bedenün alt kısmındaki giysiler için de tekrarlanarak arama yapıldığı ifade edilmiştir. Kuruma giren mahpusların aramasının mevzuata uygun olarak yapıldığı ve son bir yıl içerisinde girişteki aramalara ilişkin herhangi bir şikâyet bulunmadığı anlaşılmış, mahpuslarla yapılan görüşmelerde de arama işlemleri hakkında bir şikâyet olmamıştır.
32. Kurumdaki sayımlar, güvenlik ve gözetim servisi görevlilerinden oluşan ekipler tarafından sabah ve akşam olmak üzere günde iki kez yapılmaktadır. Görüşme yapılan mahpuslardan bazıları, koğuş aramalarının sıklığı, aramalarda koğuş içi düzene özen gösterilmemesi ve bazen personelin koğuşların hijyen koşullarına riayet etmediklerinden şikâyetçi olmuşlardır.
33. Mahkûmların olumsuz tutum ve davranışları nedeniyle 5275 sayılı Ceza ve Güvenlik Tedbirlerinin İnfazı Hakkındaki Kanun'un 38 – 44. maddeleri uyarınca mahpuslara disiplin cezası verildiği, mahpusların bu disiplin cezalarına karşı İnfaz Hâkimliğine itiraz hakkının bulunduğu ve son 1 yılda Kurumda yaklaşık 200 mahpusun disiplin cezası aldığı bilgisi alınmıştır.
34. İdarece, Kurumda bulunan odalardaki kişisel eşyalar hakkında mevzuat hükümlerince işlem yapıldığı ve ilave bir kısıtlamanın mevcut olmadığı dile getirilmiştir.

3.3. Fiziksel Koşullar

35. Kurum genelinde haftada iki defa dezenfekte işlemi yapıldığı, yoğun temasın olduğu ortak alanların ise her gün dezenfekte edildiği, ayrıca Kurumdaki koşullara yeteri miktarda maske, sıvı sabun, çamaşır suyunun verildiği bildirilmiştir. Ancak Heyetimiz tarafından gezilen koşullardan birinde havalandırmaya çıkılan kapının önündeki su borusunun arızalanması nedeniyle su birikintisi meydana geldiği görülmüş, Kurum koridorlarında da ziyaret tarihinde yeterli temizliğin sağlanmadığı görülmüştür. Koşu banyo ve tuvaletlerinin fayans yerine beton zeminden oluşması sebebiyle de hijyen koşullarının yeterince sağlanamadığı gözlemlenmiştir. Kurum genel temizliğine ilişkin değinilen hususların çoğunun Kurum binasının eski olmasından kaynakladığı; fakat İdarenin gerekli bakım onarım ve temizliği sağlamak suretiyle belirtilen problemlerin bir kısmının giderebileceği kanaati oluşmuştur. İdare ile yapılan görüşmede, Kurum binasının eski olması nedeniyle bazı bölümlerin tam anlamıyla temizliğinin mümkün olmadığı ifade edilmiştir.
36. Kurumun bazı koşullarında bulunan ranzaların kaynak yapılarak üç katlı hale getirilmesine rağmen koşullarda yerde yatmak zorunda kalan mahpusların olduğu ve ranzaların üçüncü katında yatmak zorunda kalanlar ile koşu tavanı arasındaki mesafenin önemli derecede az olduğu gözlenmiştir. İdare, Kurumda kapasite sorunu olduğunu, mahpusları mevzuata uygun bir şekilde suç tiplerine göre yerleştirmenin oda sorunlarına yol açabildiğini ifade etmiştir. İdare ziyaret sonrasında, ranzaların üçüncü katlarının söküldüğünü bildirmiştir.
37. Engelli mahpuslar için Kurum koridorlarında rampaların mevcut olduğu; ancak Kurumda engellilerin ihtiyaçlarına uygun özel odaların hazır edilmediği görülmüştür. İdare tarafından, engelli mahpus olması halinde tek katlı odalara yerleştirildikleri ve ihtiyaçlarının ivedilikle karşılandığı dile getirilmiştir. Her ne kadar ziyaret tarihi itibari ile Kurumda engelli mahpus bulunmasa da koşullardan birinin ulusal ve uluslararası standartlara uygun şekilde engellilerin ihtiyaçlarına karşılık verecek şekilde düzenlenmesi gerekmektedir.
38. Mahpuslarla yapılan görüşmelerde, ortak alanlarda ve koşullarda haşerelere rastlanıldığı, özellikle koşu içlerinde sık sık hamam böceklerinin gezdiği yönünde şikâyetler alınmıştır. İdare ise özel bir firma ile anlaşarak Kurumun ilaçlandığını, ayrıca Mardin Büyükşehir Belediyesince de ilaçlamaların yapıldığını belirterek 2021 yılında Kurumda 21 kez ilaçlama yapıldığını aktarmıştır. Ziyaret tarihindeki mahpusların çoğunluğundan gelen şikâyetler göz önüne alınarak Kurumdaki haşere sorununu çözmek adına alternatif çözümlerin hayata geçirilmesi gerektiği değerlendirilmektedir.

39. Kurumun şebeke suyu analizlerinin, düzenli olarak her ay alınan numunelerle İl Sağlığı Müdürlüğü Laboratuvarlarında yaptırıldığı ve Kurumda 24 saat kesintisiz şekilde sağlıklı suya erişimin sağlanmakta olduğu görülmüştür.
40. Mahpusların adliye ve hastane dönüşünde geçici süre ile tutuldukları (PCR testi yapılana kadar) hücre tipi odalara aynı zamanda disiplin cezası alan mahpusların da yerleştirildiği anlaşılmış olup bu odaların bazılarının musluğu olmadığı için mahpusların yıkanamadığı görülmüştür. Su imkânının olduğu müşahede odalarında ise mahpuslara İdare tarafından maşrapa vb. imkânlar sağlanmadığından duş imkânının zorlaştığı ve hatta bazı mahpusların duş alabilmek için kantinden aldıkları su şişelerini keserek kova işlevi görececek malzemeler oluşturmaya çalıştığı gözlenmiştir.
41. Bazı müşahede/hücre odalarının yataklarında nevresim olmadığı hususu İdareye iletilmiş olup gerçekleştirilen geri bildirim toplantısında; verilen nevresimlerin bazen kasten yırtıldıkları yahut yere serilerek kullanabildikleri, bu nedenle de ikinci bir nevresim ihtiyacı hâsıl olması durumunda mahpusların bedeli mukabilinde kantinden nevresim alabileceği bilgisi İdareden alınmıştır.
42. İdare tarafından koğuşlara her gün yeteri miktarda sıcak su verildiği ifade edilmiş; fakat mahpuslardan koğuşların mevcudu nedeniyle sıcak su saat aralığında kendilerine sıra gelmediği için duş almalarının zorlaştığı şikâyetleri alınmıştır. Kurumdaki koğuşların mevcudu da dikkate alındığında; yaklaşık 1 saat olarak belirlenen sıcak su verilme aralığının, mahpusların sıra ile yıkanmaları için yeterli olmadığı değerlendirilmektedir.
43. Kurumda çamaşırhane bulunmakta olup ayda bir defa çamaşırhaneye çamaşır verilebilmektedir. İdare tarafından bu hizmetten ücret alınmamaktadır. Ancak yapılan görüşmelerde mahpuslar, bir aylık sürenin çok uzun olduğundan şikâyetçi olmuşlardır. İdare, pandemi tedbirleri kapsamında sadece nevresim ve battaniyelerin yıkandığını, mahpusların kişisel eşyalarının yıkanması şeklinde bir uygulamanın bulunmadığını belirtmiştir. Bununla birlikte hassas grupların (yaşlılar, engelliler, çocuklar ve kadınların) çamaşırlarının belli aralıklarla talepleri olması halinde kurum çamaşırhanesinde yıkanılabilirdiği eklenmiştir.
44. Kurumdaki koğuşların bahçe kapıları sabah saat 07.00'de açılmakta ve akşam hava kararınca kapatılmaktadır.
45. Kapalı görüş odalarındaki mahpus ile ziyaretçisinin görüştüğü bölümün arasındaki cam bölme nedeniyle görüşmeler telefon ahizeleri aracılığıyla gerçekleştirilmektedir. Ziyaret tarihinde telefon ahizelerinde yapılan incelemeler neticesinde ahizelerin bir kısmının bozuk vaziyette olduğu ve sesi iletmediği tespit edilmiştir.

3.4. Beslenme

46. Kuruma alınan gıdaların, kurum aşçısı ve mutfakta görevlendirilen mahpuslarca (16 kişi) Adalet Bakanlığı tarafından belirlenen günlük iye bedeli göz önünde bulundurularak, haftalık yemek listesine göre hazırlandığı, yemeklerin dağıtım miktarının koğuşta kalan mahpus sayısına göre belirlendiği ve dağıtımının aşçı tarafından hazırlandığı; görevli memur eşliğinde mutfakta çalışan mahpuslar tarafından dağıtıldığı, mahpusların koğuşlarında bulunan şebeke suyu ile suya erişimlerinin sağlandığı görülmüştür.
47. Kuruma alınan gıda maddelerinin kalite, miktar ve dağıtımlarının sağlık koşullarına uygunluğunun kontrol edildiği, buna binaen malzeme numunelerinin zehirlenme gibi olası vakaların tespiti amacıyla 72 saat soğuk hava deposunda saklanmakta olduğu gözlenmiştir.
48. Mahpuslara uzman doktordan aldıkları raporlara istinaden diyet yemekleri verilmekte, yaşlı ve hasta mahpuslara diyet yemekleri hazırlanmakta aynı zamanda vejeteryan/vegan mahpuslara da ayrı bir yemek listesi oluşturulmaktadır. Kurumda diyetisyen olmadığı için diyet menülerinin alınan rapor doğrultusunda personel tarafından hazırlandığı anlaşılmıştır.
49. Mahpuslarla yapılan görüşmelerde; yemeklerin tadının iyi olduğu, fakat yemeklerin miktar ve çeşitliliğinin sınırlı olduğu belirtilmiş; Heyetimizce, Kurumda öğle yemeği yenilmiş ve ziyaret tarihindeki menünün yeterli olduğu görülmüştür.
50. Kurumda, mahpusların ihtiyaçlarını karşılayabileceği kantin bulunmaktadır. Mahpusların personele iletildiği ihtiyaçlarını içeren listelerdeki ürünler, görevlilerce kantinden temin edilerek mahpuslara ulaştırılmaktadır.
51. Mahpuslarla yapılan görüşmelerde, kantinde satılan ürünlerin çeşitliliği ile fiyatların yüksekliği sistematik olarak şikâyet konusu olmuş, ürün çeşitliliği konusunda dile getirilen şikâyetler Kurum İdaresi ile paylaşılmıştır. İdarece, kantindeki ürünlerin maliyetine %5 ile %10 arasında kâr marjı konarak satış gerçekleştirildiği ve kantinde bulunan ürünlerin dışardaki ürünlere kıyasla daha uygun fiyattan satıldığı ifade edilmiştir. Heyetimiz tarafından da kantin fiyat satış listesi incelenmiş, fiyatların piyasa ile uyumlu olduğu ve yeterli çeşitliliğin de bulunduğu tespit edilmiştir. Bu nedenle İdarenin açıklamasının makul olduğu değerlendirilmiştir.

3.5. Sağlık

52. Sağlık servisinde sunulan hizmetler; mahpusların muayenesi, teşhis, hastaneye sevk, reçete düzenleme, ilaç temini ve dağıtımından oluşmaktadır. 24 saat kesintisiz hizmet veren revirde; 4 sağlık memuru ve haftanın 4 günü (Pazartesi, Salı, Perşembe ve Cuma) İl Sağlık

Müdürlüğü'nden Kuruma gelen 4 aile hekimi mevcut olup ayrıca Kurumda Adalet Bakanlığına bağlı olarak tam zamanlı olarak görev yapan 1 dış hekimi bulunmaktadır.

53. Kurumdaki sağlık servisinin; cezaevi tabibinin sorumluluğunda faaliyet gösterdiği, serviste muayene ve tedavisi yapılan personel ile hükümlülere ait bütün işlemlerin sağlık dosyalarına işlendiği, Kurumda sağlık servisi tarafından Eylül ayında toplam 550 muayene yapıldığı, ayrıca mahpusların dış muayeneleri için ayrı bir kliniğin de mevcut olduğu, kliniğin ise Eylül ayında toplam 130 mahpusun (kanal tedavisi, muayene, çekim, dolgu) tedavi işlemlerini gerçekleştirdiği gözlenmiştir.
54. Kurumda bulaşıcı hastalıklara karşı gerekli tetkik ve tedavilerin düzenli bir şekilde sürdürüldüğü; Kurumda görevli aile hekimi tarafından, Hepatit, Sarcoptes Scabie ve COVID-19 vb. şüphesi olan mahpusların muayenelerinin yapıldığı ve hekimin lüzum görmesi halinde mahpusun derhal devlet hastanesinin ilgili polikliniklerine sevk işlemlerinin yapıldığı bilgisi verilmiştir.
55. Mahpusların hastaneye sevk işlemleri Kurum doktoru tarafından yapılan muayene neticesinde izolasyon önlemlerine azami dikkat çerçevesinde Kurum sağlık personeli ve jandarma eşliğinde en kısa sürede ikinci basamak sağlık kuruluşuna yapılmaktadır. Ancak, Kurumdaki mahpuslara hastane dönüşünde karantina uygulanması sebebiyle mahpusların hastaneye sevk talebinden imtina ettiklerine ilişkin şikâyetlere rastlanılmıştır.
56. İdarece, Kurum sağlık memuru ve infaz koruma memuru eşliğinde gününde ve saatinde düzenli olarak mahpusların ilaçlara erişiminin sağlandığı, kronik hastalığı bulunan mahpuslara, ilaçların eksiksiz ve bekletilmeden verildiği ve düzenli tıbbi tahliller yapılarak hastalıklarının son durumu hakkında değerlendirmelerin zamanında yapıldığı, ayrıca ağır rahatsızlığı nedeniyle Ceza İnfaz Kurumunda kalmasında sakınca olduğu değerlendirilen hükümlüler hakkında ceza tehiri işlemlerinin başlatıldığı hususu ifade edilmiştir.
57. Görüşme yapılan mahpuslardan birinin ağzında hiç dişi bulunmadığı görülmüş olup mahpus, bu durum dolayısıyla yemek yiyemediğini ve kilo kaybına uğradığını belirterek İdarenin salgın önlemleri gerekçesiyle Kurum dışına sevk işlemlerinin yapılmasından imtina ettiğini iddia etmiştir. Ziyaret bitirdikten sonra Kurumumuz mahpusun durumu hakkında İdareden bilgi talep etmiştir. Mahpusun Şubat - Mart aylarında dış hastanesine sevk işlemlerinin gerçekleştirildiği ve dış protezi takılarak tedavisinin yapıldığı anlaşılmıştır.
58. Revirde yapılan incelemede, acil durumdaki hastalara müdahalede hayati önem taşıdığı bilinen adrenalin, atropin, kaptopril gibi malzemelerin acil tıp çantasında bulunmadığı görülmüştür.
59. Kurum doktorunun hasta mahpuslar ile koğuş parmaklıkları arkasından görüşme gerçekleştirdiği ve muayene işlemlerini bu şekilde yaptığı; ziyaret esnasında Heyetimizce

gözlenmiştir. İdare, mahpusların koşullardan çıkarılmadan muayene işlemlerinin yapılmasını, COVID-19 salgını ile gerekçelendirmiştir. Muayene sırasında koridorlarda infaz ve koruma memurlarının da bulunduğu dikkate alındığında; söz konusu uygulamanın temel prensiplerden olan hasta-doktor mahremiyetinden uzak olduğu ve hastaların fiziki muayenelerine de imkân vermediği kanaati oluşmuştur.

3.6. Psiko-Sosyal Servis Hizmetleri

60. Psiko-Sosyal Servisin sunduğu hizmetler; mahpuslarla bireysel görüşmeler yapmak, grup çalışmaları yapmak, gözlem ve sınıflandırma formu düzenlemek, durum bildirim formu düzenlemek, ruhsal takip görüşmeleri yapmak ve kriz anından sonra takip görüşmeleri gerçekleştirmektir.
61. Adalet Bakanlığı Ceza ve Tevkifevleri Genel Müdürlüğü tarafından ruh sağlığı problemleri olan hükümlü/tutukluların personel tarafından erken dönemde tanınması ve psiko-sosyal yardım ve sağlık servisi personelinin eğitimi amacıyla “*Ceza İnfaz Kurumlarında Ruh Sağlığı ve Bağımlılık Hizmetlerinin İyileştirilmesi Projesi*” geliştirilmiş, bu proje kapsamında “*Araştırma Değerlendirme Formu*” (ARDEF) ve “*Yapılandırılmış Ruhsal Değerlendirme ve Bireysel Müdahale Programı*” (YARDM) oluşturulmuştur.⁴ Ruhsal sorunların ve bağımlılık ile ilgili sorunların önlenmesi, rehabilite edilmesi veya tedavisi için de ceza infaz kurumlarında en sık görülen 26 farklı ruhsal ve davranışsal sorunlar için “Bireysel Müdahale Programları” (BİSİS) geliştirilmiştir.
62. BİSİS, 3 aşamadan oluşmaktadır. Proje kapsamında ilk olarak, Kurum kabul biriminde bu alanda eğitim almış infaz ve koruma memuru tarafından “*ARDEF- Kurum Kabul Formu*” doldurulmakta, sonrasında Psiko-Sosyal Yardım Servisinde görevli ve eğitilmiş infaz ve koruma memuru tarafından da “*ARDEF- Psiko-Sosyal Memur*” formu doldurulmakta ve son olarak Psiko-Sosyal Yardım Servisinde görevli Psikolog ve/veya Sosyal Çalışmacı tarafından “*Psiko-Sosyal Uzman Formu*” doldurularak hükümlünün risk ve ihtiyaçları belirlenmektedir. Sonuçlara göre her hükümlü/tutuklu için bireyselleştirilmiş psiko-sosyal destek ve müdahale programı hazırlanması gerekmektedir.
63. Kurumda 3 tam zamanlı psikolog mevcut olup diğer Kurum personelinin de eğitim merkezlerinde hassas gruplara ilişkin eğitimler aldığı, muayene olacak mahpus sayısının 10 kişiyi bulması halinde İdare tarafından haftanın bir günü (Çarşamba) Mardin Devlet Hastanesi'nden Uzman Psikiyatr görevlendirmesi talep edildiği bilgisi alınmıştır.

⁴ <https://cte.adalet.gov.tr/Home/SayfaDetay/yardm-programi>

64. Psikiyatrik ilaç kullanan mahpusların ilaçlarının sağlık memuru veya infaz koruma memurları refakatinde her gün ilacın alınması gereken saatte mahpus/hastalara verildiği gözlenmiştir.

3.7. Eğitsel, Sosyal, Kültürel, Mesleki ve Sportif Faaliyetler

65. Kurumda; halı saha, sinema gösterimi, manevi rehberlik programı, satranç, konferans, bilgi yarışması ve münazara gibi faaliyetler yürütüldüğü öğrenilmiştir. Yaklaşık 90 kişilik konferans salonunda her koğuş için ayda bir defa film izleme etkinliği yapılmaktadır.

66. Kurum kütüphanesinde 3042 kitap bulunmaktadır. Mahpuslar dilekçe ile başvurmak suretiyle kütüphaneden faydalanabilmektedir. 453 mahpusun aktif olarak Kurum kütüphanesinden yararlandığı grlmştir. Ek olarak, Mardin İl Halk Kütüphanesi ile Kurumun anlaşması olduğundan buradan da kitap temini yapılabilir.

67. Adalet Bakanlığı Ceza ve Tevkifevleri Genel Müdürlüğünün talimatları doğrultusunda, 20.08.2021 tarihinden itibaren Kurumdaki Eğitim ve İyileştirme Faaliyetleri ile Sosyo- Kültürel faaliyetler pandemi kurallarına riayet edilerek tekrar başlatılmıştır. Kurumda Manevi Rehberlik Birimi Konferansları ve Yeşilay görevlileri tarafından verilen Bağımlılık Konferanslarının yapıldığı aktarılmıştır. Ayrıca mahpuslara, Milli ve Dini bayramlarda hem dış kurumlar aracılığıyla hem de Kurum İdaresi bünyesinde çalışan ğretmen, vaiz, psikolog ve sağlık memurları tarafından eğitim ve konferans verildiği bildirilmiştir.

68. İdare tarafından, Kurumda iki grup şeklinde Kur'an-ı Kerim Elifba kursu verildiği, kursiyerlerin günlük 1 ders saati olmak üzere haftalık 4 saat ders aldığı, Aralık ayında başlanan kursun şubat ayında tamamlanmasının planlandığı aktarılmıştır. Bununla birlikte pandemi öncesinde; eğitim ve iyileştirme faaliyetleri kapsamında Halk Eğitimi Müdürlüğü ile koordineli olarak; saz kursu, takı ve tasarım(gümüş) kursu, okuma-yazma kursu, temizlik ve hijyen kursu, ebru sanatı kursu, kuaför(erkek ve kadınlara yönelik) kursları verildiği, İl Milli Eğitime bağlı Halk Eğitimi Merkezinden ilgili kurslar için ğretmen ve usta öğretici talep edildiği belirtilmiştir.

3.8. şikâyet Prosedürleri

69. İdare tarafından, hastane veya mahkemeye gidecek mahpusların jandarma kolluk kuvvetlerinin yapmış olduğu aramalara zaman zaman itiraz ettikleri, aramaya itiraz eden tutuklu mahpusların Cumhuriyet Başsavcılığına dilekçe yazmaları halinde bu dilekçelerin UYAP sistemi üzerinden Cumhuriyet Başsavcılığına gönderildiği dile getirilmiştir.

70. Mahpuslarla yapılan görüşmelerde; Kurum dışına sevk edildikleri sırada Jandarma kolluk personeli tarafından gerçekleştirilen aramaların mevzuata uygun olarak yapılmadığına dair şikâyetler alınmıştır.
71. İdare tarafından; Personelin tutumuna ilişkin Kurum İdaresine veya Cumhuriyet Başsavcılığına iletilen şikâyet dilekçelerinin özellikle dikkate alındığı, yapılan araştırmalar neticesinde kusur veya ihmali bulunan personel hakkında idari soruşturma açıldığı ve şikâyetlerin adli nitelikte olması halinde ivedilikle Cumhuriyet Başsavcılığına suç duyurusunda bulunulduğu dile getirilmiştir.
72. Mahpusların diğer Kurumlara yazdıkları dilekçelerin UYAP ve DYS ortamında 7/24 ilgili makamlara gönderildiği ve mahpuslarca kaleme alınan dilekçelerin genellikle yargılama süreçlerine ilişkin olduğu anlaşılmıştır.
73. Kurumda, son bir yılda işkence ve kötü muamele iddiasıyla ilgili mercilere başvuruda bulunan mahpus bulunmamaktadır.

3.9. Dış Dünya ile Etkileşim

74. Mahpuslar, COVID-19 salgını nedeniyle Adalet Bakanlığının emirleri doğrultusunda ayda 2 defa olmak üzere 2 yakını ile kapalı görüş gerçekleştirebilmektedir. Ayrıca mahpuslar, 10'ar dakikadan haftada iki kez telefon görüşünden yararlanabilmektedir.
75. Mahpuslarla yapılan görüşmelerde, 45 dakikalık kapalı görüşme süresinin fiilen yapılan görüşme süresi olarak değerlendirilmesi, görüşme için beklenen sürenin 45 dakikalık süreye dahil edilmemesi istenilmiştir.
76. Mahpusların talep ettikleri günlük gazeteleri kantinden ve aylık yayınlanan dergileri dış kantin yoluyla alıp okuyabildikleri öğrenilmiş, bunun yanı sıra ziyaretçileri tarafından getirilen veya posta yolu ile gönderilen ders kitaplarının (fotokopiler hariç) incelenerek kendilerine verildiği belirtilmiştir. Mahpuslardan gazetelerin geç dağıtıldığı ve güncelliğini yitirdiğine dair şikâyetler alınmıştır.
77. Koğuş televizyonlarında 20 adet TV kanalı, 1 adet merkezi yayın kanalı olmak üzere toplamda 21 adet kanalın bulunduğu; ancak farklı dilde kanalların mevcut olmadığı anlaşılmıştır.

4. TAVSİYELER

4.1. Kurum İdaresine Tavsiyeler

78. Personel tarafından yapılan koğuş içi aramalarda, hijyen koşullarına ve koğuş düzenine özen gösterilmesi,⁵
79. Ranzaların üç katlı hale getirilmesi sebebiyle koğuş tavanı ile aradaki mesafenin azalmasının mahpusların güvenlikleri açısından risk oluşturduğu değerlendirildiğinden söz konusu uygulamanın bir daha tekrarlanmaması,⁶
80. Kurum binasının eski olması nedeniyle genel temizliğine ilişkin sorunlar olduğu gözlemlendiğinden ortak alanların düzenli olarak bakım, onarım ve temizliğinin yapılması,⁷
81. Düzenli olarak ilaçlama yapılmasına rağmen Kurumdaki haşere sorununun devam ettiği anlaşıldığından koğuş içleri dâhil olmak üzere belirli periyodlarla daha etkili ilaçlama yaptırılması yahut ilaçlamaya alternatif çözümlerin bulunması,
82. Kurumda, engellilerin ihtiyaçlarına karşılık verecek şekilde standartlara uygun olarak koğuş dizayn edilmesi,⁸
83. Mahpusların yıkanabilmeleri için su imkânı olmayan müşahede odalarında gerekli işlemler yapılarak su sorunun çözülmesi ve odalarda kalan mahpuslara maşrapa gibi malzemelerin temin edilmesi, ayrıca kullanılamaz durumda olan yatakların değiştirilmesi ve mahpuslara temiz battaniye ve nevresimlerin sağlanması,⁹
84. Koğuşlara kısıtlı saatlerde sıcak su verilmesi dolayısıyla mahpusların yaşadıkları mağduriyetler göz önünde bulundurularak maddi imkânlar da elverdiği ölçüde, koğuşlara verilen sıcak su saat

⁵ **BM Mahpusların Islahı için Asgari Standart Kurallar (Nelson Mandela Rules), Kural 51:** “Aramalar, rahatsız etme, göz korkutma ya da mahpusun mahremiyetine gereksiz yere müdahale etmek için kullanılamaz...” Ayrıca bkz. (TİHEK Sincan Kadın Kapalı Ceza İnfaz Kurumu Raporu 156.Ş)

⁶ **Avrupa Cezaevi Kuralları, Kural 49:** “Cezaevinde iyi düzen, emniyet, güvenlik ve disiplin gereklerinin hesaba katılması, aynı zamanda 25. Kural gereğince mahpuslara, insanlık onurlarına saygı gösteren yaşam koşulları sağlanması ve dolu bir faaliyetler programı sunulması yoluyla sürdürülmelidir”

⁷ **BM Mahpusların Islahı için Asgari Standart Kurallar (Nelson Mandela Rules), Kural 17:** “Kurumun mahpuslar tarafından düzenli kullanılan yerleri, her zaman titiz bir şekilde temiz tutulur ve temizliği korunur.”

⁸ **BM Engelli Hakları Sözleşmesi Madde 9:** “Taraflar Devletler engellilerin bağımsız yaşayabilmelerini ve yaşamın tüm alanlarına etkin katılımını sağlamak ve engellilerin diğer bireylerle eşit koşullarda fiziki çevreye, ulaşım, bilgi ve iletişim teknolojileri ve sistemleri dâhil olacak şekilde bilgi ve iletişim olanaklarına, hem kırsal hem de kentsel alanlarda halka açık diğer tesislere ve hizmetlere erişimini sağlamak için uygun tedbirleri alacaklardır.”

⁹ **CPT Standarts / Inf (92) 2. Genel Rapor, 49.Ş:** “Uygun tuvalet imkanına rahat erişim ve iyi hijyen standartlarına uyum, insancıl bir ortamın temel unsurlarıdır. Ayrıca mahkûmlar uygun duş veya banyo imkanlarına sahip olmalıdır. Hücrelerde akan su olması da tercih edilmektedir.”

aralıklarının arttırılması ve her koğuşa eşit miktarda sıcak su verilmesi yerine koğuş mevcutları gözetilerek sıcak su dağıtımının yapılması,¹⁰

85. Kapalı görüşlerin, tam süresince, aynı anda ve sıra beklemeksizin yapılabilmeleri için bazı kapalı görüş bölmelerinde bozuk olduğu görülen telefon ahizelerinin onarılması,
86. Uygulamada “süngerli oda/yumuşak oda” olarak bilinen oda veya odaların oluşturulması,
87. Kurumdaki yemek listelerinin görevli diyetisyen tarafından kontrol edilerek hazırlanmasının sağlanması,
88. Hastane sevki dönüşünde 14 günlük karantinanın tek kişilik odada tutulma ve günlük bir saat havalandırmaya çıkarılma şeklinde uygulanması nedeniyle hastaneye gitmekten imtina eden mahpusların bulunduğu görüldüğünden imkânlar dâhilinde diğer koğuşlardaki yaşam koğuşlarının karantina koğuşlarında da sağlanması,¹¹
89. Mahpusların acil sağlık sorunlarındaki hayati önemine binaen revirde bulunan acil tıp çantasındaki eksik ilaç ve malzemelerin tamamlanması,
90. Gerek tıbbi şartlar gerekse de hasta mahremiyeti açısından “koğuş parmaklıkları arkasından gerçekleştirilen muayenelerin” uygun olmadığı anlaşıldığından bu muayene şeklinde vazgeçilerek salgın tedbirlerine uygun olarak rahatsızlığı olan mahpusların muayene işlemlerinin yapılabileceği bir odanın hazır edilmesi,¹²
91. Kişiler arası iletişim yeteneğinin geliştirilmesi için personelin hizmet içi eğitim müfredatına öfke kontrol eğitimi, kriz müdahalesi eğitimi, psiko-sosyal eğitim gibi özel eğitimlerin dâhil edilmesi,¹³
92. Kapalı görüş süresinin mahpusun koğuştan çıktığı andan itibaren başlatılması yerine görüş süresinin hesaplanmasında fiili görüşmenin başladığı anın esas alınması,

¹⁰ **Avrupa Cezaevi Kuralları, Kural 19.4:** “Genel hijyenin sağlanması için her mahpusun, iklimine uygun sıcaklıkta ve mümkünse her gün, değilse haftada en az iki kez (veya gerekiyorsa daha sık olarak) banyo veya duş yapabilmeleri için uygun tesisler sağlanmalıdır.” Ayrıca bkz. (TİHEK Sincan Kadın Kapalı Ceza İnfaz Kurumu Raporu 156.ř)

¹¹ **CPT - COVID-19 Pandemisi Bağlamında Özgürlüğünden Mahrum Bırakılanlara Yönelik Muameleye İlişkin İlkeler Bildirisi, Madde 7:** “Gerekli olmayan faaliyetleri askıya almak meşru ve makul olmakla birlikte, özgürlüklerinden mahrum kişilerin temel hakları pandemi sırasında bütünüyle korunmalıdır. Bu kural özellikle yeterli kişisel hijyen (sıcak su ve sabuna erişim dahil) ve açık havaya günlük erişim hakkını (en az bir saat) kapsamaktadır. Ayrıca, ziyaretler de dâhil olmak üzere, dış dünyayla temasa ilişkin getirilen tüm kısıtlamalar, alternatif iletişim araçlarına (telefon veya internet üzerinden sesli konuşma gibi) erişimi arttırarak telafi edilmelidir” Ayrıca bkz. (TİHEK Bayburt M Tipi Kapalı Ceza İnfaz Kurumu Raporu 88.ř)

¹² **CPT Standarts / Inf (93) 12, 51.ř :** “Tutukluların tıbbi muayeneleri (gelişte veya daha sonra) cezaevi yetkililerinin duyamayacağı ve söz konusu doktor aksini talep etmedikçe, göremeyeceği şekilde yapılmalıdır. Ayrıca tutuklular gruplar halinde değil, ayrı ayrı muayene edilmelidir.”

¹³ **CPT Standarts/ Inf (2001)16, 11.Genel Rapor 26.ř :** “İnsani bir cezaevi sisteminin temel taşı, mahkûmlarla ilişkilerinde doğru yaklaşımın ne olması gerektiğini bilen, işini sadece bir görev değil meslek olarak gören, iyi seçilmiş ve eğitilmiş cezaevi personeli olmuştur. Mahkûmlarla olumlu ilişkiler kurmak, bu mesleğin temel özelliği olarak görülmelidir”

93. Dağıtılan gazetelerin güncelliğini yitirmeden mahpuslara teslim edilmesine özen gösterilmesi,¹⁴
94. Televizyon kanallarının çeşitliliğinin arttırılması, TRT World, TRT Kurdî gibi yabancı dilde yayın yapan kanalların eklenmesi,¹⁵

4.2. Jandarma Genel Komutanlığına Tavsiyeler

95. Mahpusların Kurum dışına sevkleri sırasında Jandarma kolluk personeli tarafından yapılan aramaların mevzuata uygun şekilde yapılmasına hassasiyet gösterilmesi,

hususları tavsiye edilmektedir.

¹⁴ (TİHEK Sincan 1 Nolu F Tipi Yüksek Güvenlikli Kapalı Ceza İnfaz Kurumu Raporu 92.Ş)

¹⁵ **Avrupa Cezaevi Kuralları, Kural 27.6:** “Spor, oyunlar, kültürel faaliyetler, özel hobiler ve diğer boş zaman uğraşlarını kapsayan eğlendirici fırsatlar yaratılmalıdır ve mümkün olduğunca mahpusların bu etkinlikleri organize etmelerine izin verilmelidir.” Ayrıca bkz. (TİHEK Bandırma 1 Nolu T Tipi Kapalı Ceza İnfaz Kurumu Raporu 92.Ş)

04.06.2022

İLAVE GÖRÜŞ

Karar Adı :
Karar Numarası : 2022/300, 2022/301, 2022/302, 2022/303, 2022/304, 2022/305,
2022/306

İşkenceye ve Diğer Zalimane, Gayriinsani veya Küçültücü Muamele veya Cezaya Karşı Birleşmiş Milletler Sözleşmesine Ek İhtiyari Protokol gereği oluşturulan ve Ulusal Önleme Mekanizması görevi gören TIHEK insan onurunu temel alarak;

h) İşkence ve kötü muamele ile mücadele etmek ve bu konuda çalışmalar yapmak.

i) İşkenceye ve Diğer Zalimane, Gayriinsanî veya Küçültücü Muamele veya Cezaya Karşı Birleşmiş Milletler Sözleşmesine Ek İhtiyari Protokol hükümleri çerçevesinde ulusal önleme mekanizması olarak görev yapmak.

j) Özgürlüğünden mahrum bırakılan ya da koruma altına alınan kişilerin buldukları yerlere haberli veya habersiz düzenli ziyaretler gerçekleştirmekle görevlidir.

Bu görev; Ek İhtiyari Protokol'ün 19.maddesinde belirtildiği üzere özgürlüğünden mahrum bırakılan ya da koruma altına alınan kişilerin işkence ve diğer zalimane, gayriinsanî veya küçültücü muamele veya cezaya karşı korunması amacı ile **BU KİŞİLERE YÖNELİK TUTUMU DÜZENLİ OLARAK İZLEMEK** ile yerine getirilir.

Öncelikle OPCAT kapsamında Kurumun ziyaret edeceği (özgürlüğünden mahrum bırakılan ya da koruma altına alınan kişilerin buldukları) yerlerin belirlenmesi gerekir.

6701 sayılı Kanun'da ziyaret edilecek yerler konusunda açık bir hüküm bulunmamaktadır. Kanunun gerekçesine baktığımızda **özgürlüklerinden mahrum bırakılan kişilerin alıkonuldukları ceza ve tutukevleri, kamplar, bakım merkezleri gibi yerler** şeklinde ibare bulunmaktadır.

Ek Protokol'ün 4.maddesi ise bu yerlerin **bir kamu makamının verdiği emre binaen ya da kamu makamının teşviki veya rızası veya bilgisi dahilinde, yargı yetkisi ya da denetimi altında bulunan kişilerin özgürlüklerinden yoksun bırakıldıkları ya da bırakılabilecekleri her hangi bir yer olduğu**, ikinci fıkrada da;

Özgürlükten yoksun bırakılmayı **herhangi bir adli, idari veya diğer bir makamın emri üzerine kişinin kendi iradesi ile ayrılmasına izin verilmeyen kamusal ya da özel gözaltı yerlerinde tutulması**,

Bu belge, güvenli elektronik imza ile imzalanmıştır.

Belge Doğrulama Kodu : 9061-AL0A-8OB2 Belge Doğrulama Adresi : <https://ebyssorgu.tihek.gov.tr>

Adres: Yüksel Cad. No:23 06650 Bakanlıklar-ANKARA

Telefon No : 4227800

e-Posta :

Kep Adresi : tihek@hs01.kep.tr

Fax No : 4227899

İnternet Adresi : <http://www.tihek.gov.tr/>

Bilgi İçin :

Dahili No:

hapsedilmesi veya yerleştirilmesi anlamına geldiği belirtilmiştir.

AİHM işkence ile kötü muamele ayrımını, mağdura yapılan muamelenin yoğunluğu, muamelenin fiziksel ve ruhsal etkileri, mağdurun cinsiyeti, muamelenin uygulanış şekli ile yöntemi, eziyetin süresi, mağdurun sağlık durumu ve yaşı gibi göstergelerle değerlendirmektedir.

Ek Protokol ile kapsam bu şekilde ilkesel anlamda tahkim edilmesine rağmen Kurum, gereksiz ve görev kapsamında kalmadığını düşündüğüm (huzurevleri gibi) birçok yere Ulusal Önleme Mekanizması kapsamında ziyaretler gerçekleştirmektedir. Bu hususa bir kez daha dikkat çekmek isterim.

Ziyaretler sonucunda hazırlanacak raporlarda özgürlüklerinden yoksun bırakılmış kişilere yönelik muamele ve koşulların iyileştirilmesi ve işkence ve diğer zalimane, insanlık dışı ya da onur kırıcı muamele ya da cezanın önlenmesi için, Birleşmiş Milletlerin ilgili normlarını dikkate alarak, ilgililere tavsiyelerde bulunulur.

Tarafı olduğumuz sözleşmelerde de insan onuruna vurgu yapılmakta, işkence ve kötü muamelelerin fiziksel ve ruhsal bakımdan insanda bıraktığı derin acı ve ızdırap olgusu üzerinde durulmaktadır.

Ek İhtiyari Protokol'ün 20.maddesinde Ulusal Önleme Mekanizmasında asgari olarak bulunması gereken yetkiler belirlenmiştir ki 6701 sayılı Kanunla bu yetkiler TIHEK'e verilmiştir.

- 1-Tüm alıkoyma yerlerinde bulunan özgürlüğünden mahrum bırakılan ya da koruma altına alınan kişilerin sayısının yanı sıra, bu tür yerlerin sayısı ve bulunduğu yere yere ilişkin her türlü bilgiye ulaşmak,
- 2-Bu kişilere yönelik tutum ve alıkonulma koşullarına ilişkin tüm bilgiye ulaşmak,
- 3-Tüm alıkoyma yerlerine ve bunların binalarına ve tesislerine ulaşmak,
- 4-Özgürlüğünden mahrum bırakılan ya da koruma altına alınan kişilerle, tanık bulunmaksızın, doğrudan doğruya ya da gerekli görülüyorsa çevirmen aracılığıyla veya Ulusal Önleme Mekanizmasının konuyla ilgili bilgi verebileceğine inandığı başka herhangi biriyle özel görüşmeler yapmak,
- 5-Ziyaret etmek istenen yerleri ve görüşmek istenen kişileri serbestçe seçmek.

Alıkoyma yerlerinin düzenli önleyici ziyaretlerle izlenmesi, özgürlüğünden mahrum bırakılan kişilerin alıkonma koşullarının ve bu kişilere karşı muamelenin tüm yönlerini ilk elden değerlendirerek, zaman içinde işkence ve kötü muameleyi önlemeyi amaçlayan bir süreçtir.

Alıkoyma yerlerine yapılan bu ziyaretlerin önleyici niteliği, bağımsız ulusal organların yapacağı diğer türden ziyaretlerden ve özellikle alıkonanların yaptıkları bireysel şikayetlerin soruşturulması için yapılan ziyaretlerden

Bu belge, güvenli elektronik imza ile imzalanmıştır.

Belge Doğrulama Kodu : 9061-AL0A-8OB2 Belge Doğrulama Adresi : <https://ebyssorgu.tihek.gov.tr>

Adres: Yüksel Cad. No:23 06650 Bakanlıklar-ANKARA

Telefon No : 4227800

e-Posta :

Kep Adresi : tihek@hs01.kep.tr

Fax No : 4227899

İnternet Adresi : <http://www.tihek.gov.tr/>

Bilgi İçin :

Dahili No:

amaç ve yöntem bakımından ayırır.

Yine bu kapsamda yapılan ziyaretler adli bir vakanın soruşturulmasından ve de bir teftiş incelemesinden de tamamen farklıdır.

Ulusal Önleme Mekanizması kapsamında alıkoyma yerlerine yapılan düzenli ve habersiz ziyaretlerin ana amacı, alıkonanların insan haklarına saygı gösterilip gösterilmediğini izlemek ve ihlallere, özellikle işkence ve diğer kötü muamele biçimlerine karşı caydırıcı olmaktır.

Alıkoyma koşullarının (altyapı, su, sıhhi tesisat ve hijyen vb gibi) değerlendirilmesi de yine OPCAT uyarınca yapılması gerekir. Çünkü buradaki koşullar özgürlüğünden mahrum bırakılan kişiler üzerinde acı verici etkiler bırakabilir.

Birleşmiş Milletler İnsan Hakları Yüksek Komiserliği tarafından hazırlanan ve 2018 yılında yayınlanan Ulusal Önleme Mekanizmalarının Rolüne dair Uygulama Rehberinde;

“Görevinin karakteri önlemektir; ziyaret işlevlerini yerine getirirken bu gibi durumlarla karşılaşmalar dahi, UÖM’ler soruşturma yapmaz ya da işkence ve kötü muamele şikâyetleri ile ilgili hüküm vermezler. UÖM’lerin kurulmasına ilişkin mevzuat, yetkili makamları ve diğer paydaşları UÖM’nin tavsiyelerini yerine getirmeye ve tavsiyeleriyle ilgili diyaloga girmeye zorlamalıdır.

ULUSAL ÖNLEME MEKANİZMASI SORUŞTURMA ORGANI DEĞİLDİR. Bir UÖM’nin görevi, önleyici yaklaşımıyla, işkenceye karşı çalışan diğer organlardan farklıdır: işkence veya kötü muamele ile ilgili şikâyetleri araştırmak veya değerlendirmek yerine, kalıpları tanımlamak ve sistemik işkence risklerini saptamayı amaçlamaktadır.” değerlendirmelerinde bulunmuştur.

Kurumun bugüne kadar yaptığı ziyaretler sonucunda hazırlanan raporlara baktığımızda çoğunlukla Ulusal Önleme Mekanizması kapsamı dışında kalan hususların yer aldığı, yapılan tavsiyelerin soyut ve ilgisiz kurumlar muhatap alınarak yapıldığı görülmektedir.

İşkenceye ve Diğer Zalimane, Gayriinsani veya Küçültücü Muamele veya Cezaya Karşı Birleşmiş Milletler Sözleşmesi "İşkence" terimini 1.maddesinde “ **bir şahsa veya bir üçüncü şahsa, bu şahsın veya üçüncü şahsın işlediği veya işlediğinden şüphe edilen bir fiil sebebiyle, cezalandırmak amacıyla bilgi veya itiraf elde etmek için veya ayırım gözeten herhangi bir sebep dolayısıyla bir kamu görevlisinin veya bu sıfatla hareket eden bir başka şahsın teşviki veya rızası veya muvafakatıyla uygulanan fiziki veya manevi ağır acı veya ızdırap veren bir fiil anlamına gelir.** şeklinde açıklamaktadır.

Bu belge, güvenli elektronik imza ile imzalanmıştır.

Belge Doğrulama Kodu : 9061-AL0A-8OB2 Belge Doğrulama Adresi : <https://ebyssorgu.tihек.gov.tr>

Adres: Yüksel Cad. No:23 06650 Bakanlıklar-ANKARA

Telefon No : 4227800

e-Posta :

Kep Adresi : tihek@hs01.kep.tr

Fax No : 4227899

İnternet Adresi : <http://www.tihек.gov.tr/>

Bilgi İçin :

Dahili No:

İşkencenin tarifi verilmesine rağmen diğer zalimane, gayriinsani veya küçültücü muamele veya cezaların neler olduğu konusunda bir tarif yapılmamış 16.madde de **1. maddede tanımlandığı şekilde işkence derecesine varmayan diğer zalimane, gayriinsani veya küçültücü muamele veya ceza gibi fiiller** şeklinde çerçeve çizilmiştir.

Kurumun raporlarına baktığımızda Ulusal Önleme Mekanizması kapsamında kalan hususlar bir “tespit” olarak kalmakta bu anlamda bir değerlendirme yapılmamaktadır.

“İşkence ve Kötü Muamele” ise raporlarda sadece “kelime” olarak kalmaktadır.

Diğer taraftan Kanunla kuruma verilen inceleme, araştırma, ziyaret ve rapor hazırlama görevleri ile diğer görevler, insan hakları ve eşitlik uzmanları, insan hakları ve eşitlik uzman yardımcıları tarafından yerine getirilir. Bu hükmün amacı da Ek İhtiyari Protokolün 19.maddesinde belirtilen ilkeler doğrultusunda raporların konusunda uzman kişilerin hazırlamasıdır.

Ayrıca tavsiyelerin de doğru muhabata; somut bir şekilde ve takibini de mümkün kılacak”.....**şeklindeki uygulama/davranış/tutum işkence/kötü muamele teşkil edebileceği değerlendirildiğinden bu uygulamadan vazgeçilmesi/yeniden gözden geçirilmesi...tavsiye olunur.**” şeklinde yapılmalıdır.

Diğer taraftan Ulusal Önleme Mekanizması görevi kapsamında bir resen inceleme kararı alınmış ise incelemenin sadece bu konu üzerinde yoğunlaştırılması gerekir. Aynı zamanda Ulusal Önleme Mekanizması kapsamında ziyareti de yapılacaksa ziyaret raporunun ve resen inceleme raporunun ayrı ayrı ele alınıp değerlendirilmelidir.

Sonuç olarak Kurumun Ulusal Önleme Mekanizması kapsamındaki görevini İşkenceye ve Diğer Zalimane, Gayriinsanî veya Küçültücü Muamele veya Cezaya Karşı Birleşmiş Milletler Sözleşmesine Ek İhtiyari Protokol hükümleri çerçevesinde yerine getirmesi gerektiği kanaatindeyim.

e-imzalıdır

Av. Harun MERTOĞLU
Kurul Üyesi

Bu belge, güvenli elektronik imza ile imzalanmıştır.

Belge Doğrulama Kodu : 9061-AL0A-8OB2 Belge Doğrulama Adresi : <https://ebyssorgu.tihек.gov.tr>

Adres: Yüksel Cad. No:23 06650 Bakanlıklar-ANKARA

Telefon No : 4227800

e-Posta :

Kep Adresi : tihek@hs01.kep.tr

Fax No : 4227899

İnternet Adresi : <http://www.tihек.gov.tr/>

Bilgi İçin :

Dahili No:

Bu belge, güvenli elektronik imza ile imzalanmıştır.

Belge Doğrulama Kodu : 9061-AL0A-8OB2 Belge Doğrulama Adresi : <https://ebyssorgu.tihek.gov.tr>

Adres: Yüksel Cad. No:23 06650 Bakanlıklar-ANKARA

Telefon No : 4227800

e-Posta :

Kep Adresi : tihek@hs01.kep.tr

Fax No : 4227899

İnternet Adresi : <http://www.tihek.gov.tr/>

Bilgi İçin :

Dahili No:

